

Псалмы як леки для душы

Бароўская Ірына Анатольеўна,

Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт (г. Гомель, Беларусь)

У артыкуле прасочваецца шлях зараджэння і развіцця псалмоў, іх велізарны ўплыў сваім глыбокім зместам, своеасаблівым стылем на душы людзей.

Святар Васіль Вялікі ў старажытныя часы ў “Размовах на псалмы” напісаў наступнае: *Все Писание богодухновенно и полезно, для того написано Духом Святым, чтобы в нём, как в общей врачебнице души все мы, человеки, находили врачевство – каждый от собственного своего недуга. Ибо сказано: исцеление утолит грехи велики (Еккл. 10 : 4).* [1, с. 5].

Першым псалмаспеваком лічыцца Давід, цар ізраільскі, які пражыў да глыбокай старасці з усведамленнем граху і з вялікай любоўю да Бога. Ён іграў на гуслях, псалтыры (струнным музычным інструменце; гэта яшчэ і назва зборніка псалмоў цара і прарока Давіда, зборніка, які ўваходзіць у склад Старога Завета Бібліі) і іншых музычных інструментах, спяваў псалмы і славіў Усемагутнага Творцу. Усё жыццё Давід каляўся ў сваіх грахах і пісаў пакаяльныя псалмы: *Абмый мяне Ад заганаў маіх, / ад граху майго ачысці. Бо мае беззаконнасці я прызнаю, / грэх мой заўжды перада мною...*

Увогуле, псалмы – гэта лірыка з усімі яе умоўнасцямі, гіпербаламі, іншы раз алагічнымі злучэннямі слоў. Пра гэта трэба памятаць, інакш можна прагледзець асноўнае [2, с. 1]. Важная асаблівасць формы псалмоў павінна захоўвацца у перакладзе: *“Вычарпала дая ў скрусе жыццё маё і леты мае ў стагнатах”* (Псалым 30:11); *“Як бацька даруе сынам, так даруе Госпад тым, хто баіцца Яго”* (Псалым 102:13). Асаблівасць гэтай грунтуецца на так званых паралелізмах: адно і тое ж сказана двойчы, але па-рознаму. Дарэчы, такая форма паэзіі актыўна выкарыстоўвалася і самім

Ісусам Хрыстом: “Не судзіце, каб і вас не судзілі. Бо якім судом судзіце, такім вас судзіць будучы; і якою мераю мераеце, такою і вам адмераецца” (Мф. 7:1,2); “І вось, усё, як хочаце, каб рабілі вам людзі, так і вы рабіце ім; бо ў гэтым закон і прарокі” (Мф. 7:12). Гасподзь адкрывае, павучае, дыдактыка ў яго набывае напеўную форму, якая не забываецца, а, наадварот, гучыць, як верш, як нечалавечая мелодыя, якая незвычайна цудоўная, як і той свет, які Ён напоўніў Сабой і Любоўю.

З эпохі ранняга Сярэднявечча псалмы аказвалі велізарны ўплыў сваім зместам або стылем. Сярод першых перакладаў псалмоў – англасаксонскі (IX ст.) і царкоўнаславянскі (X ст.). У XIII–XV стст. Псалтыр перакладаўся паўсюдна па Еўропе навукоўцамі, паэтамі, а ў некаторых краінах пераклады псалмоў былі сярод першых кніг, што выдадзены былі тыпаграфскім спосабам, напрыклад, французскі Псалтыр ў перакладзе Жака Ляфэўра д’Эстапля (1509), польскі – Яна Каханюўскага (1578) і румынскі – Карэзі (1578–1580).

Па прыкладу Яна Каханюўскага Сімяон Полацкі лічыў, што яго псалмы (“Псалтыры царя і пророка Давида”) будуць і спявацца. Сапраўды, у 1680 годзе пёўчы дзяк В. Цітоў стварыў 165 музычных твораў на тэксты псалмоў С. Полацкага, што адзначана як зараджэнне рускай камернай вакальнай музыкі.

Сваю выдавецкую дзейнасць пачынаў з Псалтыра Франціск Скарына (Прага, 1517): *И что ест, чего в псалмох не найдешь?.. Там ест справедливость. Там ест чистота, душевная и телесная.. Там ест мудрость и разум doskonaлый...* Псалтыр Скарына называе «великим сокровищем» Вось як вызначае ён псалмы ў сваіх прадмовах (пераклад А. Разанава): *Псалом – всеединный голос церкви разноязычной. Он возвеличивает торжество и украшает праздник, а распри, вражду и злословие усмиряет ради Всевышнего Бога. Сердце, пусть даже каменное, псалом трогает и смягчает и, как из источника, из него источает слёзы. Псалом – песнопение ангельское, темьян духовный, учит душу, а тело пением веселит.*

Псалмы чытаюцца і ў цяжкія хвіліны над нябожчыкам каля труны в *утешение скорбящих о смерти умершего*, і на працягу 40 дзён у храме, каб *Иисус Христос, вознесшийся на небо, вознёс в небесные обители и умершего* [3, с. 674]. Псалмы – лекі для душы, “калі туга адольвае цябе і ты пакінуты нават сябрамі”, чытай Псалом 23, 27; “калі шукаеш узмацнення ў надзеі на Бога”, чытай Псалом 26 [4, с. 160]. “«Злостраждет» ці хто з вас, няхай моліцца. Вясёлы хто ж, няхай спявае псалмы” [4, с. 219].

Да псалмоў звярнуўся і вялікі беларускі паэт Рыгор Барадулін у сваім зборніку “Ксты” (2005) [5]. Тэксты паклаў на музыку і спявае Алесь Камоцкі. У час жорсткасці і канкурэнцыі, бездухоўнасці і ўседазволенасці менавіта зварот да душы так неабходны кожнаму з нас: *Як у сцюдзёную раку, Памалу ў Біблію заходжу, Бо веру, што душу згладжу, І, думаю, бяду ўраку* [5, с. 80].

У псалмах паэт арганічна яднае Біблейскі пачатак і нацыянальны. Адбіраючы з псалма толькі адзін верш, Рыгор Барадулін развівае пэўную думку, засяроджае ўвагу на праблемах нацыянальнага, сацыяльнага, духоўнага зместу нашага жыцця. Аўтар арганічна, глыбока пераносіць вечную філасофію Бібліі на нас, чытачоў, грамадзян сваёй Беларусі, вяртае нас, супыняе на простых і заўсёдных ісцінах: *Дні на зямлі твае, Як дзень адзін. Калі ён скончыцца – Ніхто не скажа* [5, с. 86].

Псалмы Рыгора Барадуліна – філасофская паэзія, якая прымушае думаць і разважаць. Умела скарыстаныя сродкі мовы накіраваны на сцвярджэнне ідэй любові да Бога, да людзей, ачышчэнне душы і нараджэнне ў ёй святла.

Такім чынам, са старажытных часоў псалмы дапамагалі, падтрымлівалі чалавека, заўсёды былі побач. Многія святары называюць Псалтыр пэўным *гімнастычным залам, дзе знойдуцца практыкаванні для кожнай душы.*

Літаратура

1. Святитель Василий Великий. Беседы на псалмы / Василий Великий, святитель : <https://books.google.by>. – Litres, 12 мая 2015.
2. *Клайв Стейплз Льюис*. Размышления о псалмах / Клайв Стейплз Льюис // Библиотека Альдебаран : <http://lib.aldebaran.ru> –30 с.
3. Закон Божий / для семьи и школы. Составил протоирей Серафим Слободской / USA1987 – 723 с.
4. *Схиигумен Савва*. В дополнение к общему молитвослову. / Лекарство для души / Схиигумен Савва. – М. : Лествица, «Ставрок», 2004 – 224 с.
5. *Барадулін, Р. Ксты* / Р. Барадулін: – Мн. : Рым.-катал. Парафія св. Сымона і св. Алены, 2005. – 472 с.